

JAARVERSLAG 1997

INHOUD

VOORWOORD

1. BESTUUR EN ORGANISATIE	1
1. Bosschap en PBO-discussie	
2. Verordeningen	
3. Registratie	
4. Verzelfstandiging Staatsbosbeheer	
5. Commissie Bosbescherming- ziekten en plagen	
6. Bedrijfscommissie Bosbouw en Houtteelt	
 2. BOSSCHAP EN LNV-BELEIDSAANGELEGENHEDEN	 3
1. Overleg met de minister van LNV	
2. Programma Beheer / subsidieregelingen landelijk gebied	
3. Herziening en decentralisatie uitvoering Boswet	
4. Voortijdige sluiting inschrijving functiebeloning	
5. Bestuursconvenant Meerjarenplan Gewasbescherming	
 3. SOCIALE ZAKEN EN ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN	 5
1. Van VUT naar Vroegpensioen	
2. Melkertbanen in het kader van de cao particuliere bosbouw	
3. Verdieping cao particuliere bosbouw	
4. Wijzigingen in de cao particuliere bosbouw	
5. Handboek Arbeidsomstandigheden voor Boswerk	
6. Inspectie-project Bosbouw door Arbeidsinspectie	
 4. BOSBOUWAMBACHTEN	 7
1. Erkenningsregeling Bosaannemers	
2. Controle op de Erkenningsregeling	
3. Geschillencommissie Erkenningsregeling	
 5. ECONOMIE EN BEDRIJF	 8
1. Introductie profijtbeginsel	
2. Houtmarkt in 1997	
3. Bedrijfsuitkomsten particuliere bosbouw	
4. Watermarkt Veluwe	
5. Voorraad, bijgroei en oogst van hout	
6. Vitaliteit Nederlandse bos in 1996	
7. Overlevingsplan Bos en Natuur (OBN)/Effectgerichte Maatregelen (EGM)	
8. Financiering luchtsurveillance Veluws Bosbrandweer Comité	

6. WATERGEBRUIK, WATERBEHEER EN FINANCIERING	11
1. Vierde Nota Waterhuishouding	
2. Proefprocedures waterschapslasten	
3. Bestuurlijk overleg Unie van Waterschappen – terreinbeherende organisaties	
4. Commissie onderzoek financieringsstelsel waterschappen	
 7. RUIMTELIJKE ORDENING EN GRONDGEBRUIK	 13
1. Beleid en planvorming op nationaal niveau	
1.1 Bosaanleg op landbouwgronden	
1.2 Tweede fase herijking landinrichting	
1.3 Actualisering VINEX	
1.4 Ontwerp-Tracébesluit A4	
2. Beleid en planvorming op provinciaal niveau	
2.1 Concept-nota Soortenbeheer Limburg	
2.2 Ontwerp-Bosnota Limburg	
2.3 Bosbeleidsplan Noord-Brabant	
2.4 Concept-Beleidsvisie en Stimuleringskader Brabantse bossen	
2.5 Regionaal Structuurplan Utrecht	
2.6 Notitie "Nieuwe landgoederen en buitenplaatsen in Utrecht"	
2.7 Streekplan Zeeland	
3. Beleid en planvorming op gemeentelijk niveau	
3.1 Algemeen	
3.2 Bosschapsnotitie over de bestemming "bos"	
 8. DUURZAAM BOSBEHEER EN CERTIFICERING	 19
 9. BELASTINGEN	 20
1. Evaluatie Wet belastingen op milieugrondslag	
2. Vergroening fiscale stelsel	
 10. ONDERZOEK EN ONDERWIJS	 21
1. Onderzoek	
2. Onderwijs	
 11. FINANCIEL OVERZICHT	 22
 12. SAMENSTELLING BESTUUR, AFDELINGEN EN COMMISSIES BOSSCHAP PER 31 DECEMBER 1997	 24

bijlagen:

- a. overzicht bosbedrijven per eigenaarscategorie naar grootteklasse
- b. rondhoutprijsoverzicht 1997

VOORWOORD

In 1997 hebben een aantal belangrijke gebeurtenissen in hoge mate kleur gegeven aan het reilen en zeilen van het Bosschap in dat jaar.

Om te beginnen is in de discussie over de modernisering van het PBO-stelsel – en het in sterke mate reduceren van het aantal bedrijfslichamen als speerpunt daarbij – definitief de gewenste duidelijkheid gekomen ten aanzien van de toekomst van het Bosschap. In het kader van genoemde discussie is namelijk geconstateerd “dat een zelfstandig voortbestaan van het Bosschap de voorkeur verdient”.

In 1997 heeft het Bosschap zich bijzonder ingezet bij de uitwerking en invulling van het Programma Beheer c.q. de nieuwe subsidieregelingen voor bos en natuur van het ministerie van LNV. In het overleg met LNV kon op een aantal punten vooruitgang worden geboekt. Voor hangende punten is uiteindelijk – in het kader van het politieke debat over Programma Beheer – óók bij de Tweede Kamer aandacht gevraagd.

Een bijzonder aandachtsterrein vormde en vormt nog de betrokkenheid van het Bosschap bij de discussie over duurzaam bosbeheer en de certificering van bosbedrijven. Ten behoeve daarvan is het Bosschap onder meer adviseur aan de Nederlandse landentafel van de Forest Stewardship Council (FSC). Daarnaast heeft het Bosschap geadviseerd over de door LNV uitgebrachte code over duurzaam bosbeheer en over het daarop voortbouwende regeringsstandpunt inzake duurzaam bosbeheer en certificering.

Belangrijk is het initiatief van het Bosschap betreffende de inmiddels op enkele fronten gegeven aanzet tot een discussie over toepassing van het profijtbeginsel in de bosbouw: het betalen door de samenleving aan het bosbedrijfsleven voor de functies van de bossen die de bosbedrijven aan die samenleving bieden.

Een eigen zaak is de totstandkoming in 1997 van een sterk verbeterde, aangescherpte erkenningsregeling voor bosaannemers. Dat stelt deelnemende bedrijven beter in staat zich te profileren en geeft de opdrachtgevers meer zekerheid over de kwaliteit van het te leveren werk en de uitvoering ervan.

In het afgelopen jaar is het Handboek Arbeidsomstandigheden voor Boswerk van het Bosschap tot stand gekomen. Het handboek ondersteunt de bosbedrijven bij het in stand houden en verder ontwikkelen van het arbozorgsysteem. Dat is van groot belang voor de veiligheid, de gezondheid en het welzijn van de werknemers.

Op deze weg zal het Bosschap de komende jaren als het centrale orgaan van de bosbouwsector blijven bijdragen aan de ontwikkeling van een solide economische en sociale basis voor de bosbouw, het bosbeheer en de houtteelt.

mr P.J.J.M. Mangelmans,
voorzitter Bosschap

1. BESTUUR EN ORGANISATIE

1.1 Bosschap en PBO-discussie

In 1997 is na jaren van discussie over het voortbestaan van de PBO-structuur en de desbetreffende bedrijfslichamen duidelijkheid en zekerheid gekomen.

In het voorwoord van het jaarverslag over 1996 kon al worden aangestipt, dat het voortbestaan op zich van de PBO-structuur niet meer ter discussie stond en dat ook het gesternte voor het Bosschap er gunstig uitzag.

In 1997 zijn de voorziene uitkomsten van het PBO-debat bewaarheid.

De SER heeft om te beginnen advies uitgebracht over de toekomst van het PBO-stelsel, waarin de keuze van het Kabinet voor een gemoderniseerd publiekrechtelijk stelsel van de bedrijfsorganisatie wordt onderschreven. Bij de uitwerking daarvan werden echter kritische kanttekeningen geplaatst. Dat geldt met name voor:

- de voorgestelde instelling/opheffing van bedrijfslichamen bij of krachtens wet in plaats van – zoals thans – bij SER-verordening;
- benoeming van bestuursleden door de Kroon of de minister;
- de aftrek van de schapsheffing (zgn. Schilthuis-korting) voor georganiseerden.

De SER stemde in met een hergroepering van de bedrijfslichamen, waarbij als leidraad werd gezien de doelmatigheid en herkenbaarheid voor de betrokken sectoren zelf. De verantwoordelijkheid daarvoor zou dan ook vooral bij de schappen zelf moeten liggen.

Het Kabinet heeft in antwoord daarop aan de SER verzocht het proces van hergroepering te willen coördineren. Daarop is de Adviesgroep Hergroepering Bedrijfslichamen, onder voorzitterschap van mevrouw Rempt-Halmmans de Jongh ingesteld.

Het Bosschap heeft zich in deze fase van de discussie actief en met een duidelijk standpunt over zijn eigen positie opgesteld, in woord en geschrift, zowel in de richting van de Adviesgroep als in de richting van het Bedrijfschappencontact van de SER.

Belangrijkste items van Bosschapszijde waren daarbij de volgende.

- De PBO-status past de bosbouwsector; dat is in het recente verleden reeds geconstateerd en die conclusie dringt zich ook nu weer op.
- Als gevolg van de constatering in het recente verleden is – mede in het licht van eerder onderzoek naar positie en functioneren van het Bosschap – een proces van reorganisatie ter verhoging van effectiviteit en efficiency op gang gebracht en inmiddels vrijwel afgerond.
- Het valt – gezien de diversiteit in de partijen die samen het Bosschap vormen – niet te verwachten, dat een privaatrechtelijk alternatief voor het Bosschap kan worden gevonden.
Zonder PBO-status verdwijnen ook de “producten” van het Bosschap.
- Conclusie uit het verleden en ook thans is, dat samengaan met andere schappen, in welke vorm dan ook, niet in de rede ligt. De Bosschapsorganisatie is weliswaar klein, maar wel compleet en efficiënt en staat in verhouding tot de omvang van de sector.

In het PBO-landschap neemt het Bosschap een geheel eigen positie in.

In het najaar van 1997 verscheen het advies “Een schap op maat”. Daarin is de Adviesgroep overtuigd van het belang van de taken van het Bosschap en de daarvoor benodigde publiekrechtelijke status. “Het maatschappelijk belang van het bos als publiek goed en de diversiteit aan actoren met vaak tegengestelde afzonderlijke belangen, vereisen een platform waar gezamenlijk optreden in het belang van de gehele sector, en binnen het kader van het algemeen belang tot stand kan komen”, aldus het advies.

De Adviesgroep constateerde verder, dat geen enkel privaatrechtelijk alternatief beschikbaar is dan wel levensvatbaar blijkt en dat het Bosschap de afgelopen jaren een grondige reorganisatie heeft doorgevoerd waardoor de efficiency is verhoogd. De Adviesgroep meent dan ook “dat een zelfstandig voortbestaan de voorkeur verdient”.

In het advies is wel voorgesteld de naam van het Bosschap uit te breiden met het begrip "bosbeheer".

Het advies van de Adviesgroep is voor wat betreft het Bosschap door de Tweede Kamer ongewijzigd overgenomen.

Daarmee is de toekomst van het Bosschap in het kader van de modernisering van het PBO-stelsel veiliggesteld.

1.2 Verordeningen

De volgende verordeningen zijn - al dan niet in gewijzigde vorm - vastgesteld: de instellingsverordening, de registratieverordening, de heffingsverordeningen, de arbeidsvoorwaardenverordening, de salarisverordening, de pensioenverordening en de flexibel spaarpensioenverordening.

Verder is de verordening dennenscheerder herzien en is het ontheffingsbeleid voor schadelijke bosinsecten voor 1997 vastgesteld.

1.3 Registratie

Op 31 december 1997 waren 1877 eigenaren met een gezamenlijk bosareaal van 260.092 ha (inclusief rijbeplantingen omgerekend in hectares) geregistreerd.

Het aantal geregistreerde bosbouwambachtondernemingen per die datum bedroeg 378, waarvan er 240 op de lijst van erkende bedrijven stonden vermeld.

1.4 Verzelfstandiging Staatsbosbeheer

In het kader van zijn verzelfstandiging heeft het Staatsbosbeheer zich aangesloten bij de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren. Dat betekent, dat Staatsbosbeheer nu ook een eigen zetel in het bestuur van het Bosschap heeft gekregen. Door de directeur van het Staatsbosbeheer werd in het verleden ook een zetel in het bestuur bezet, maar dit geschiedde uit hoofde van vertegenwoordiging van de door het rijk gedreven bosbouwondernemingen en op aanwijzing van de Minister van LNV.

1.5 Commissie Bosbescherming - ziekten en plagen

In 1967 heeft het bestuur de Commissie Schadelijke Dieren ingesteld; met als taak te adviseren over het te voeren beleid inzake de bestrijding van in het bijzonder dennenscheerder, letterzetter, lariksbastkever en nonvlinder. Die commissie voldeed goed aan haar taak, maar vormde niet het platform waaraan gaandeweg ook behoefte ontstond.

Bovendien was de naamgeving enigszins gedateerd.

Daarom is ultimo 1997 de Commissie Schadelijke Dieren opgeheven en tegelijkertijd de Commissie "Bosbescherming - ziekten en plagen" ingesteld, met als doel:

- het vormen van een platform terzake voor het Nederlandse bosbeheer
- het signaleren van nieuwe ontwikkelingen en het adviseren daarover
- het adviseren met betrekking tot beleid, verordeningen, onderzoek en voorlichting.

1.6 Bedrijfscommissie Bosbouw en Houtteelt

Op grond van artikel 37 van de Wet op de ondernemingsraden worden voor groepen van ondernemingen door de SER ter behandeling van onder andere aangelegenheden betreffende ondernemingsraden zogenaamde bedrijfscommissies ingesteld.

Door de SER zijn aldus in 1990 een aantal besturen van PBO-lichamen benoemd als bedrijfscommissie voor hun sector. Zo is het bestuur van het Bosschap toen benoemd als Bedrijfscommissie voor de Bosbouw en de Houtteelt.

De werkzaamheden zijn tot nu toe beperkt tot het adviseren aangaande reglementen voor ondernemingsraden.

In het kader van de modernisering van het PBO-stelsel is ook het functioneren van de ca 70 bedrijfscommissies in 1970 door de SER aan de orde gesteld. Zo wil men via een sterke reductie van dit aantal komen tot een verdere professionalisering van deze commissies.

Nadere uitwerking van die gedachte was niet meer in 1997 aan de orde.

In twee gevallen heeft het Bosschap in 1997 als Bedrijfscommissie gefungeerd, te weten bij reglementen voor ondernemingsraden bij de Stichting Particuliere Historische Buitenplaatsen en bij Het Utrechts Landschap.

2. BOSSCHAP EN LNV-BELEIDSAANGELEGENHEDEN

2.1 Overleg met de Minister van LNV

Op 4 september 1997 heeft overleg plaats gehad met de top van het ministerie van LNV, waarbij Minister Van Aartsen zelf in verband met de verwickelingen rondom de varkenspest niet aanwezig kon zijn. Bij het overleg zijn wel aanwezig geweest directeur-generaal De Leeuw en de directeur Natuurbeheer De Jongh. De volgende onderwerpen zijn besproken:

- * de economische positie van het bosbedrijf
 - * duurzaam bosbeheer en certificering
 - * het Programma Beheer
 - * de uitvoering subsidiëring functiebeloning
 - * innovatieregelingen en bosbedrijf
 - * herziening van de Boswet
 - * de PBO-discussie
 - * presentatie van het Arbo-handboek van het Bosschap.
- In het kader van dit jaarverslag zal elders aan deze onderwerpen en de bespreking ervan met het ministerie van LNV worden ingegaan.

2.2 Programma Beheer/subsidierege- lingen landelijk gebied

Het Programma Beheer vormt één van de zes programma's voortvloeiend uit de Nota "Dynamiek en Vernieuwing" van het ministerie van LNV. Het betreft de herziening van (de financiering van) het aankoopbeleid en van het financieringsstelsel voor het beheer van bos, natuur en landschap. Daarbij worden drie doelen nagestreefd:

- het bevorderen van een resultaatgericht beheer en het verstrekken van vergoedingen daarvoor;
- het bevorderen van de rol van particulieren bij het beheer;
- het concretiseren van de zorg voor bos, natuur en landschap buiten de ecologische hoofdstructuur.

Door het Bosschap is op verscheidene momenten met het ministerie van LNV over knelpunten betreffende het Programma Beheer gesproken. Daarbij gaat het om het volgende.

In het Programma Beheer staat sturen op resultaat centraal. In de praktijk van het beheer zal blijken, dat niet kan worden afgerekend op feitelijke resultaten, maar dat moet worden afgerekend op de processen, die tot de gewenste resultaten moeten leiden. Dat is van belang voor het realiteitsgehalte van het stelsel.

Van de kant van LNV is toegezegd, dat daarmee bij de verdere uitwerking rekening zal worden gehouden.

Tweede punt van zorg is de kosteneffectiviteit van het stelsel. Sturen op resultaat betekent, dat de beheerder verantwoording moet afleggen over de bereikte resultaten. Dat is een kostbare (en soms weinig zeggende) zaak. Door het Bosschap is bepleit om bij het inrichten van het stelsel een norm te hanteren voor de kosten van het stelsel voor de aanvrager van niet meer dan 10% van de toe te zeggen middelen.

Eigenaarscategorieën moeten niet worden gelijkgeschakeld op basis van de normkostenplaatsen-systematiek, want bosbedrijven zijn verschillend, als gevolg van aard, omvang en financieringsstructuur.

Het Bosschap is daarom van oordeel, dat in het stelsel sprake moet zijn van een gelijkwaardige benadering en behandeling van eigenaarscategorieën, gebaseerd op een kostensystematiek die is afgestemd op het bedrijfstype per eigenaarscategorie.

Vierde aandachtspunt vormt het feit, dat de waterschapslasten niet in de berekening van de normkosten worden meegenomen. In natte gebieden met hoge waterschapslasten zullen de normkostenvergoedingen derhalve (ver) beneden de maat blijven.

Het Bosschap is van mening, dat waterschapslasten terreingebonden zijn en daarom in de normkostenvergoeding dienen te worden verwerkt.

Tenslotte is het Bosschap van oordeel, dat het grote aantal onderscheiden bosdoeltypen (12) niet realistisch en werkbaar is.

Het Bosschap heeft bovengenoemde kanttekeningen ook aan de Vaste Commissie voor Landbouw, Natuurbeheer en Visserij uit de Tweede Kamer kenbaar gemaakt.

De behandeling van het Programma Beheer in de Tweede Kamer heeft op 3 en 24 november plaatsgehad. Tot welke concrete wijzigingen dit definitief zal leiden is nog niet duidelijk.

2.3 Herziening en decentralisatie uitvoering Boswet

In het Bosbeleidsplan is indertijd herziening van de Boswet aangekondigd. De redenen daarvoor hebben de afgelopen jaren alleen maar aan kracht gewonnen. Daarbij moet worden gedacht aan het milieubeleid i.c. duurzaam bosbeheer, boscompensatie bij bestemmingswijzigingen (het "lek in de Boswet"), enz. Het Bosschap heeft er dan ook op aangedrongen om spoedig een begin te maken met de herziening van de Boswet.

Vanuit LNV is hierop gereageerd met het verzoek om vanuit het bedrijfsleven duidelijk te maken welke problemen er met de wet zijn. Bij het Bosschap wekt dat bevreemding: in het Bosbeleidsplan worden immers de voorzetten op dat punt gegeven.

Het Bosschap heeft richting LNV zijn zorgen naar voren gebracht over het voornemen van de provincie Noord-Holland om de uitvoering van de Boswet te decentraliseren naar gemeenten. Het Bosschap vond destijds de decentralisatie naar de provincies al niet gewenst in verband met de gewenste uniformiteit in toepassing van de wet; decentralisatie naar gemeenten maakt dit nog veel ernstiger.

Het ministerie van LNV heeft laten weten van dit voornemen op de hoogte te zijn en het daarmee in het geheel niet eens te zijn. Dat is door LNV aan de provincie kenbaar gemaakt. Dat heeft ertoe geleid, dat het voornemen van de bestuurlijke agenda van Noord-Holland is afgevoerd.

2.4 Voortijdige sluiting inschrijving Functiebeloning

De voortijdige sluiting van de inschrijvingsperiode van de regeling Functiebeloning op 27 februari in plaats van 1 maart wekte bij het Bosschap bevreemding. Het gaat immers om een op continuïteit van beheer en bedrijf gerichte regeling en niet om een projectsubsidieregeling.

Dat draagt niet bij aan de goede verhouding tussen overheid en bedrijfsleven.

Overigens kan de voortijdige sluiting nauwelijks zijn gedaan om budgettaire problemen te voorkomen. Daarom zouden aanvragen die in de twee "sluitingsdagen" binnenkomen gewoon in behandeling moeten worden genomen.

In zijn reactie ging de Minister van LNV op dat laatste niet in. Overigens werd in daarop volgend overleg met het ministerie begrip voor het probleem getoond en wil men helpen zoeken naar een modus waarbij de continuïteit niet in gevaar komt. Dat zou kunnen door een klem te kunnen zetten op nieuwe contracten in plaats van op verlenging van bestaande contracten.

2.5 Bestuursconvenant Meerjarenplan Gewasbescherming

In het kader van het beperken van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn in de loop der jaren door het ministerie van LNV met diverse sectoren bestuurlijke afspraken gemaakt. In 1997 was dat het geval met de sector "Openbaar groen", waaronder de bosbouwsector ook wordt gerekend. Het Bosschap heeft dit bestuursconvenant mede-ondertekend. Dat is niet gedaan, omdat men vindt, dat in de eigen sector het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verder zou kunnen worden teruggedrongen (het gebruik is feitelijk nihil), maar omdat het Bosschap graag de intenties achter het convenant wil onderstrepen.

3. SOCIALE ZAKEN EN ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

3.1 Van VUT naar Vroegpensioen

De sociale partners in de bosbouwsector hebben in navolging van de agrarische sectoren besloten over te gaan van een systeem van VUT op basis van omslagfinanciering naar een systeem van Vroegpensioen op basis van kapitaalsdekking.

Overwegingen om te komen tot een andere vorm van pre-pensioen zijn de volgende.

- de betaalbaarheid van de VUT op lange termijn; VUT is een relatief dure voorziening en lijkt op termijn nog (aanzienlijk) duurder te worden;
- de acceptatie van de VUT op termijn door met name jonge werknemers; voor jonge werknemers is het zeer de vraag of zij later nog aan VUT zullen toekomen, terwijl zij deze nu voor anderen betalen;
- de overgang van VUT naar Vroegpensioen is een maatschappelijke ontwikkeling die in veel sectoren aan de orde is; de bosbouwsector kan daarbij moeilijk achterblijven.
- van VUT naar Vroegpensioen is in een tijdperk van flexibilisering van pensioenregelingen een logische stap.

De ontwikkeling van VUT naar Vroegpensioen loopt via de Stichting Uittreding Werknemers Agrarische Sectoren (SUWAS), waar inmiddels een aantal probleemvelden (overgangsregeling, technische uitwerking, premiebetaling, al dan niet gecombineerd met Bedrijfspensioenfondsen Landbouw) in kaart zijn gebracht en van een oplossing zijn voorzien.

De eerste nieuwe pensioenregeling zou per 1 januari 1998 ingaan.

3.2 Melkertbanen in het kader van de cao particuliere bosbouw

De inzet van langdurig werklozen via de Regeling Extra Werkgelegenheid Langdurig Werklozen (de zogenaamde Melkertbanen) bij bos-, natuur- en landschapsbeheer verdraagt zich niet zonder meer met bepalingen uit de cao voor de particuliere bosbouw. Zo ligt het verplichte beloningsniveau van Melkertbanen gedurende het 1^e jaar onder de laagste loonklasse van die cao. Voor de inzet van Melkertbanen moet derhalve dispensatie van de cao worden gevraagd en verleend. Met name bij werknemersorganisaties ligt deze problematiek erg gevoelig.

Aan enkele terreinbeherende organisaties hebben partijen bij de bosbouw-cao in 1997 laten weten eventueel dispensatie van de cao te willen verlenen, wanneer aan de desbetreffende werknemers een vast dienstverband in het vooruitzicht zou worden gesteld. Genoemde organisaties konden dat laatste niet garanderen en de ontheffing is derhalve niet verleend.

Dat heeft uiteindelijk tot Kamervragen terzake en tot overleg tussen de Minister van Sociale Zaken & Werkgelegenheid en cao-partijen geleid. Tijdens dat overleg zijn partijen in feite niet nader tot elkaar gekomen. Naar andere mogelijkheden om de impasse te doorbreken wordt nog gezocht. Voor wat betreft partijen bij de cao kan de problematiek weer worden opgepakt in het kader van de cao-onderhandelingen die voor 1998 op de agenda staan.

3.3 Verdieping cao particuliere bosbouw

In de destijds door het bestuur van het Bosschap vastgestelde nota "Rol en taak van het Bosschap" is onder meer vastgelegd, dat "...verbreding van de cao voor de particuliere bosbouw moet worden nagestreefd in de richting van natuur- en landschapsbeheer als geheel en van het niet-uitvoerende personeel....".

In het kader van het arbeidsvoorwaarden-overleg hebben werknemersorganisaties het overleg over verbreding/verdieping van de cao weer ter tafel gebracht. Dat heeft ertoe geleid, dat in het protocol van de cao 1996-1998 is vastgelegd, dat werkgevers binnen een half jaar met een standpunt inzake verbreding/verdieping van de cao zullen komen.

Dat heeft geleid tot een standpunt terzake van Natuurmonumenten, mede namens een aantal provinciale landschapsorganisaties. Daaromheen is door Natuurmonumenten c.s. een aantal voorwaarden voor realisatie van de voorgestelde verdieping aangegeven.

Eind november van het verslagjaar hebben binnen de Hoofdafdeling Sociale Zaken werknemersorganisaties zich uitermate teleurgesteld getoond over het ter tafel liggende voorstel. Dat ligt namelijk ver af van hun opvatting, dat verdieping van de cao vooral betekent het opnemen en integreren van nieuwe functies en bijbehorende loonschalen in de bosbouw-cao. Verdere stappen zijn in 1997 niet meer genomen.

3.4 Wijzigingen in de cao particuliere bosbouw

In de cao 1996-1998 zijn in de loop van 1997 een aantal redactionele, maar ook enkele inhoudelijke aanpassingen doorgevoerd. Enkele punten zijn de volgende.

- De bepalingen inzake de inzet van uitzendkrachten zijn aangescherpt.
- De werkingssfeer van de bosbouw-cao is nader afgebakend ten opzichte van de werkingssfeer van de cao voor de houthandel, in verband met een overlap in beide.
- De seniorenregeling voor werknemers van 55 jaar en ouder is nader gepreciseerd; aangegeven is, dat men naast 10% salaris ook twaalf roostervrije dagen moet inleveren om 1 dag in de week korter te kunnen gaan werken.

Deze en andere wijzigingen zijn via een cao-mededeling aan de gebruikers van de cao en anderen kenbaar gemaakt.

3.5 Handboek Arbeidsomstandig- heden voor Boswerk

In de loop van het jaar heeft onder auspiciën van de Commissie Arbeidsomstandigheden van het Bosschap het Handboek Arbeidsomstandigheden voor Boswerk gestalte gekregen.

De opstelling van het Arbo-handboek vormt een onderdeel van het project "Verbetering van de kwaliteit van arbeidsomstandigheden van boswerk", dat op grond van de Tijdelijke Bijdrageregeling Arboprojecten voor de agrarische sectoren door het ministerie van LNV voor de helft wordt gesubsidieerd.

Het Arbo-Handboek kwam ultimo 1997 gereed.

In de tweede helft van het jaar heeft de Arbo-Commissie zich over de tweede fase van het bovengenoemde project gericht, zijnde de introductie en voorlichting over het Arbo-Handboek in de bosbouwsector.

Besloten is om een achttal voorlichtingsavonden te organiseren: vier in het noorden (Zwolle) en vier in het zuiden (Gilze en Rijen). Bij die voorlichting zouden de belangrijkste items uit het handboek aan de orde moeten komen.

Het is de bedoeling, dat introductie en voorlichting rondom het Arbo-Handboek worden afgesloten met een symposium rondom het thema "Arbo en veiligheid" tijdens de Bosbouwmanifestatie op 5 en 6 juni 1998 te Apeldoorn.

3.6 Inspectie-project Bosbouw door Arbeidsinspectie

In 1993 is door de Arbeidsinspectie een Landelijk Inspectieproject Bosbouw uitgevoerd. Doel ervan was het op een wettelijk minimum-niveau brengen van de arbeidsomstandigheden in de bosbouwbedrijven en het stimuleren van de zelfwerkzaamheid op arbo-gebied in de bedrijfstak.

In 1997 is gestart met het Landelijk project agrarische sector; daarbij is ook de bosbouwsector betrokken. Voor wat de bosbouw betreft wordt de doelgroep gevormd door alle bosbouwbedrijven met minimaal 1 medewerker: aannemers, rondhouthandelsbedrijven en boseigenaren. De controle richt zich vooral op de uitvoering van een risico-inventarisatie en -evaluatie + plan van aanpak, op de aanwezigheid van persoonlijke beschermingsmiddelen, schaftegelegenheden en sanitaire voorzieningen en op de problematiek van fysieke belasting van het boswerk.

De Arbo-Commissie van het Bosschap heeft de Arbeidsinspectie daarnaast onder andere dringend aandacht gevraagd voor de noodzaak van aanwezigheid van communicatiemiddelen mede gelet op de problematiek van geïsoleerde arbeid en voor het kunnen verrichten van levensreddende handelingen.

Met de projectleider van het Bosbouwproject heeft overleg plaatsgehad en de aandachtspunten van de Arbo-Commissie zijn aan hem overgebracht.

Volgens plan zou in het najaar met het project worden gestart.

4. BOSBOUWAMBACHTEN

4.1 Erkenningsregeling Bosaannemers

Na een ruime periode van voorbereiding via de Afdeling Bosbouwambachten is medio 1997 de nieuwe Erkenningsregeling Bosaannemers 1997 (als opvolger van de Vrijwillige Erkenningsregeling Bosbouwambachtondernemingen) vastgesteld, met het bijbehorende Reglement Geschillen.

Een nieuwe erkenningsregeling was nodig, gezien de met de oude regeling opgedane ervaringen en de opvattingen vanuit het "veld" en elders in de sector. Belangrijkste knelpunten vormden:

- onvoldoende grip op de kwaliteit van bedrijfsvoering en de kwaliteit van de boswerkzaamheden;
- het ontbreken van een omzetcriterium voor deelnemende bedrijven;
- het feit, dat vakbekwaamheid alleen werd afgemeten aan het bezit van diploma's en niet aan het hebben van ervaring;
- het ontbreken van een regeling inzake afhandeling van klachten/geschillen tussen opdrachtgever en aannemer;
- het ontbreken van mogelijkheden om eisen te stellen aan in te schakelen onderaannemers door erkende aannemers.

De Erkenningsregeling Bosaannemers, die medio juni van het verslagjaar is vastgesteld, voorziet in de geconstateerde leemtes. De regeling, die kortweg met "ErBo" wordt aangeduid, zou per 1 januari 1998 in werking treden.

4.2 Controle op de Erkenningsregeling

In het verleden is "veldcontrole" bij erkende bedrijven uitgevoerd, die voornamelijk was gericht op een aantal administratieve zaken. Vooruitlopend op de komende veranderingen rondom de Erkenningsregeling is in de tweede helft van 1997 besloten tot een andere vorm van controle bij erkende bedrijven, waarbij kwaliteit, arbeidsomstandigheden en milieu een centrale plaats innemen. Verder is het de bedoeling, dat de controleur vooral ook adviserend en begeleidend te werk zou gaan en minder als verbalisant zou optreden.

Met de nieuwe vorm van controle moest ervaring worden opgedaan om zo mogelijk per 1 januari 1998 met een operationele controle-systematiek in het kader van de nieuwe Erkenningsregeling aan de slag te kunnen.

De resultaten van de controle in 1997 waren bemoedigend, waarbij met name ook de veelal positieve reacties uit het veld van grote betekenis waren.

Voor het Bosschap was dat voldoende aanleiding om eind 1997 te besluiten tot voortzetting van deze vorm van veldcontrole per 1 januari 1998.

In het najaar van 1997 is tevens een begin gemaakt met een opzet voor administratieve controle op afstand. Dat betekent, dat in aanvulling op hetgeen via veldcontrole in beeld komt bedrijven wordt gevraagd om bepaalde administratieve gegevens aan het Bosschap aan te leveren ter controle van voldoening aan vereisten/voorwaarden uit de Erkenningsregeling.

Het zal daarbij vooral gaan om het aanleveren van bewijsstukken, verklaringen, etc.

4.3 Geschillencommissie Erkenningsregeling

Uit het onder 4.3 gestelde kan worden opgemaakt, dat is voorzien in de regeling van klachten/geschillen tussen opdrachtgever en aannemer in het kader van de ErBo.

Dat komt tot uiting in het Reglement Geschillen, dat onlosmakelijk met de ErBo is verbonden. Centrale rol in de afhandeling van een klacht of geschil speelt de Geschillencommissie. Deze vaste Commissie bestaat uit een onafhankelijk voorzitter met een juridische achtergrond en uit twee leden: één namens de opdrachtgevers en één namens de aannemers.

5. ECONOMIE EN BEDRIJF

5.1 Introductie profijtbeginsel

Het economisch perspectief van het bos- en natuurbeheer was en is slecht. Ongewijzigd beleid zal in de toekomst ook geen verandering in dat beeld brengen. De ontwikkeling van het bosbedrijf en daarmee de economie van dat bedrijf in Nederland houden geen gelijke tred met de maatschappelijke ontwikkelingen, die het bos in een heel ander licht plaatsen. In economische en bosbedrijfstermen ging het in het verleden vooral om hout; de samenleving vraagt nu naar kwaliteiten en functies als natuur, recreatie, landschap milieu, schoon water, etc. Deze nieuwe producten zijn echter tot nu toe niet in de economie van het bosbedrijf tot uiting gekomen; die wordt nog steeds bepaald door de inkomsten uit de traditionele hout- en jachtfunctie. De andere functies/kwaliteiten genereren geen inkomsten, maar kosten het bedrijf geld. Jaar op jaar blijkt dat ook uit de LEI-cijfers inzake het particuliere bosbedrijf.

Het Bosschap is van mening, dat nieuw economisch perspectief kan worden bereikt door de samenleving op de één of andere manier voor de door haar gevraagde functies/kwaliteiten te laten gaan betalen; daarvoor moeten door de overheid geldstromen worden verlegd; het profijtbeginsel moet toegepast gaan worden.

In het najaarsoverleg met de Minister van LNV heeft het bestuur van het Bosschap dit punt dan ook centraal gesteld (zie paragraaf 2.1 van dit jaarverslag). De minister onderkent de problematiek. De vraag is echter hoe aan het gewenste profijtbeginsel vorm moet worden gegeven. LNV wil deze problematiek samen met het ministerie van EZ bezien; een brainstorm-sessie lijkt LNV noodzakelijk. Het Bosschap zal in 1998 initiatieven terzake ondernemen.

5.2 Houtmarkt in 1997

De prijsturbulentie die 1996 nog kenmerkte kwam in 1997 tot relatieve rust. Over het hele jaar gerekend veranderde er maar weinig in het prijsbeeld voor rondhoutsortimenten die franco fabriek werden geleverd.

Het prijsniveau zelf was, bij die relatieve rust, 'gedrukt' te noemen. Primaire oorzaak daarvoor is het wereldwijd aanhoudend lage prijsniveau voor celstof. Dat heeft een drukkend effect op de prijs die de celstofindustrie kan betalen voor de grondstof: rondhout en zagerijchips. Dat op zijn beurt heeft weer uitstralende effecten naar zowel de spaanplaatindustrie als de zagerijen.

Voor de Europese, en dus ook Nederlandse, markt kwam daar nog bij dat Scandinavië een deel van zijn net opgebouwde exportmarkt in Zuid-Oost Azië zag afbrokkelen en het gezaagde hout vervolgens extra op de Europese markt bracht. Ook de drie Baltische Staten blijken zeer succesvol met leveringen van gezaagd hout.

De plannen voor de verwerking van vers hout tot bio-energie lijken vastere vorm aan te nemen. Meerdere energiemaatschappijen kondigden concrete plannen aan tot de bouw van biomassa-centrales. In hoeverre er dan ook hout rechtstreeks uit het bos naar deze nieuwe houtverwerkers zal worden geleverd is nog een open vraag. Het prijsniveau en de concurrentiepositie van 'bos-hout' t.o.v. oud hout, zagerijafvallen en snoeiafvallen zijn daarbij van doorslaggevende betekenis. Hoe het ook zij: het is voor het imago van hout goed dat het óók te boek staat als milieuvriendelijke brandstof en voor de bosbezitter is het een goed gevoel dat de afzetmarkt voor dun rondhout (met inbegrip van top/takhout en zagerijafvallen) van spaanplaat/MDF hout en papierhout wordt verbreed met de energiesector.

Bij de exploiterende rondhouthandel en de aannemers van boswerk werd in het verslagjaar flink geïnvesteerd in professionele bosbouwmachines. De inzet van oogstmachines en uitrijcombinaties is onomkeerbaar geworden. De hoge kosten van deze investering maken een jaarrond-inzet noodzakelijk. Dat wringt nogal eens met uitzonderingsbepalingen die sommige beseigenaren treffen voor het werken gedurende recreatie- en broedseizoen. Het resultaat daarvan is een versterkte oriëntatie op inzetmogelijkheden in het aangrenzende Duitsland en België hetgeen ook weer houtleveringen aan Nederlandse verwerkers met zich meebrengt.

5.3 Bedrijfsuitkomsten particuliere bosbouw

Het gemiddelde Nederlandse particuliere bosbedrijf was in 1995 wederom verliesgevend. De inkomsten uit de houtoogst en uit de jacht en de subsidies voor openstelling en instandhouding van het bos (functiebeloning) waren niet voldoende om de kosten van het particuliere bosbedrijf te compenseren. Het verlies van f 40,- per hectare bos was echter wel minder groot dan in de voorgaande twee jaren, wat een gevolg was van lagere kosten en hogere opbrengsten.

De gestegen houtoogst uit dunningen zorgde voor hogere opbrengsten. De totale houtoogst kwam in 1995 op ca 5 m³ per hectare, wat ten opzichte van voorgaande jaren vrij veel is. Een verdere verbetering van het bedrijfsresultaat door middel van een nog groter oogstvolume lijkt dan ook niet te verwachten. De grootste "winst" zit in de afname van de kosten.

Het weinig rooskleurige beeld en de povere toekomstverwachtingen gaven het Bosschap aanleiding tot het starten van een discussie over het economisch perspectief van het Nederlandse bos, waarbij het profijtbeginsel naar voren wordt geschoven (zie paragraaf 5.1 hierboven).

5.4 Watermarkt Veluwe

In het kader van het denken over het profijtbeginsel past ook de vraag of bos- en natuurbeheer dienen te worden betaald voor hun bijdrage aan kwaliteit en kwantiteit van de watervoorraad (waterbeheer). Energiemaatschappij NUON heeft daarover een visie opgesteld in de vorm van het rapport "Watermarkt Veluwe". Essentie ervan is, dat het niet logisch wordt gevonden dat het beste water van Nederland het goedkoopste is: de markt werkt dus niet goed. De economische basis voor deze functie zou sterker moeten zijn, wil de vervulling van de rol duurzaam verzekerd zijn.

Het Bosschap ondersteunt deze gedachte.

5.5 Voorraad, bijgroei en oogst van hout

Door de Stichting Bosdata is een analyse gemaakt van de ontwikkelingen van voorraad, bijgroei en oogst in het Nederlandse bos over de periode 1988 tot 1996: het HOSP-project (Houtoogststatistiek en Prognose Oogstbaar Hout).

Uit de gegevens blijkt onder andere, dat de staande houtvoorraad sinds 1988 met ca 15% is toegenomen; de voorraad per hectare bedraagt nu 185 m³.

De houtoogst is sinds 1992 met 14% toegenomen; thans wordt 60% van de bijgroei geoogst. Opvallend is de stijging met 40-60% van de oogst in grove den, fijnspar en douglas.

De houtoogst neemt bij alle eigenaarscategorieën toe; het meest bij particulieren +15%, Staatsbosbeheer +18% en natuurbeschermingsorganisaties +15%.

Het Bosschap hecht grote waarde aan de HOSP-rapportage, omdat hiermee niet alleen inzicht wordt verkregen in de houtoogst, maar ook in de effecten ervan op de ontwikkeling van het Nederlandse bos; die ontwikkeling wordt namelijk in belangrijke mate bepaald (en betaald) door de houtoogst.

Het Bosschap constateert aan de hand van de HOSP-cijfers, dat de nodige veranderingen in het bos gaande zijn. Er bestaat thans behoefte aan een nieuwe bosstatistiek, waarbij het niet alleen meer om oppervlakte-gegevens moet gaan: niet-hout gegevens worden nu ook belangrijk; vanuit een oogpunt van beheer moet met een nieuwe statistiek meer kunnen worden gedaan.

Het Bosschap besloot dan ook daarvoor aandacht te vragen bij de ministers van LNV en EZ.

5.6 Vitaliteit Nederlandse bos in 1996

De bekende vitaliteitscijfers van het IKC Natuurbeheer wezen uit, dat de situatie over het jaar 1996 niet wezenlijk afwijkt van die van de voorgaande jaren: de vitaliteit van het Nederlandse bos is nagenoeg gelijk gebleven.

Belangrijker conclusie van het Bosschap was, dat wellicht vraagtekens moeten worden gezet bij de waarde van de vitaliteitsrapportage in de tot nu toe gevolgde opzet. "Wordt wel de vitaliteit gemeten? Weliswaar blijken de vitaliteitsgegevens goed te informeren over de gevolgen van insectenaantastingen, weersfactoren, etc. op de uiterlijke kenmerken van blad en naald.

De vraag is echter of dat iets zegt over de vitaliteit, zoals deze in de definities is vastgelegd in de vitaliteitsklassen. Volgens de gegevens valt 20-30% van het Nederlandse bos in de klassen die als dramatisch kunnen worden omschreven, maar aan het bosbeeld valt dat absoluut niet af te zien.

Voor het Bosschap vormde dit voldoende reden om met het IKC overleg op gang te brengen, gericht op het bieden van onderzoeksresultaten die qua validiteit van elke twijfel zijn ontbloot.

5.7 Overlevingsplan Bos en Natuur (OBN)/ Effectgerichte Maatregelen (EGM)

Onder auspiciën van de Stuurgroep-OBN (waarin het Bosschap ook zitting heeft) is in 1997 gewerkt aan een strategie-plan ter verdere professionalisering en stroomlijning van OBN en EGM: herziening/aanpassing van OBN/EGM derhalve. Redenen daartoe zijn onder andere de volgende:

- de depositiedoelstelling voor het jaar 2010 zal niet worden gehaald;
- de abiotische randvoorwaarden wat betreft verzuring, vermeting en verdroging voor de natuur zullen verregaand onvoldoende blijven;
- het milieubeleid behoeft op de onderdelen verzuring, vermeting en verdroging uit oogpunt van biodiversiteit aanscherping;
- er bestaat organisatorisch onduidelijkheid over de uitvoering van de Regeling-EGM;
- er bestaat behoefte aan structurele voorlichting en communicatie over het OBN.

Het strategieplan wordt door een projectgroep voorbereid en steunt onder meer op gesprekken, waarin de afzonderlijke stuurgroepleden hun visie ten aanzien van dit plan etaleren.

Het OBN is een overlevingsstrategie voor het instandhouden van bos- en natuurwaarden in Nederland gedurende de periode dat de milieukwaliteit nog niet voldoet aan de eisen die vitaal bos en natuur daaraan stellen. De noodzaak en intensiteit van OBN hangen samen met de bereikte milieukwaliteit op grond van uitvoering van het brongerichte beleid. Het gaat niet alleen om het absolute kwaliteitsniveau van het milieu, maar ook om de relatie met de tijdsduur. Want, komt de milieukwaliteit gedurende een bepaalde periode onder een bepaald niveau dan heeft OBN geen zin meer en komt de milieukwaliteit gedurende een bepaalde periode boven een bepaald niveau dan is OBN niet meer nodig.

Er is dus een relatie tussen het OBN en het brongerichte beleid, maar het OBN kan en mag daarbij niet worden gezien als een substituut voor dat brongerichte beleid.

Tegen die achtergrond en in relatie met de ontwikkeling van het Programma Beheer zijn de eerste contouren van het strategieplan ontwikkeld.

In 1997 bedroeg het budget voor OBN f 19 miljoen.

5.8 Financiering luchtsurveillance Veluws Bosbrandweer Comité

Sinds september 1996 is het Veluws Bosbrandweer Comité (VBC) in overleg met eigenaren/beheerders van grote bossen en natuurterreinen op de Veluwe over de problematiek van financiering van luchtsurveillance. Na het nodige overleg is onder auspiciën van het Bosschap een gezamenlijk standpunt van de eigenaren/beheerders geformuleerd op grond waarvan is toegezegd, dat van de kant van eigenaren/beheerders de bereidheid bestaat voor drie jaar de exploitatie van de luchtsurveillance mee te financieren; het gaat om een bijdrage van 20% in de exploitatiekosten tot een maximum van f 40.000,- in enig jaar. Daarbij zijn overigens enkele voorwaarden gesteld, onder andere:

- de bijdrage wordt verrekend aan de hand van de exploitatiekosten in enig jaar en zal per jaar worden betaald aan het VBC;
- de bouseigenaren zullen de komende drie jaren deel uitmaken van het bestuur van het VBC;
- bouseigenaren hebben bij de luchtsurveillance niet een zodanig belang, dat daaraan verplichtingen vallen te verbinden;
- de bouseigenaren zullen deelnemen in een werkgroep om te onderzoeken hoe in de toekomst luchtsurveillance bestuurlijk en organisatorisch zou moeten worden ingebed.

Na genoemde drie jaren komt de bijdrage van de bouseigenaren te vervallen en ligt de financiële verantwoordelijkheid bij de gemeenten.

6. WATERGEBRUIK, WATERBEHEER EN FINANCIERING

6.1 Vierde Nota Waterhuishouding

De regering is voornemens het beleid uit de Derde Nota Waterhuishouding aan te scherpen. Dat is neergelegd in het "Schetsboek voor de Vierde Nota Waterhuishouding".

Door het Bosschap zijn nogal wat kanttekeningen bij de NWH4-schets geplaatst.

- De bijzondere positie van de bosbouw/bossen en de wisselwerking ervan met waterhuishouding dienen expliciet aan de orde te worden gesteld.
- Bossen dragen in kwantitatieve en kwalitatieve zin bij aan het grondwaterbeheer. Op basis daarvan zou de bosfunctie "waterzuivering" juist moeten worden beloond.
- Waterschapsheffingen betreffende verdroogde bos- en natuurterreinen dienen te worden opgelegd in de vorm van een negatieve aanslag: zo dragen waterschappen bij aan de bestrijding van de verdroging.
- In het kader van de NWH4-schets is het niet op zijn plaats vooruit te lopen op de eventuele uitkomsten van de discussie over de "verloofing" (omvorming van donker naaldbos in loofbos ten faveure van het waterbeheer).
- In de waterschapsbesturen zijn eigenaren/beheerders van bos- en natuurterreinen nog steeds niet naar evenredigheid vertegenwoordigd. Verder is invoering van kwaliteitszetels voor vertegenwoordigers van de bossector in waterschapsbesturen bepleit.

Eind 1997 verscheen het Regeringsvoornemen-NWH4. Uit het daarin gestelde bleek, dat een aantal door het Bosschap bij de NWH4-schets geplaatste kanttekeningen niet was opgepakt.

Besloten werd daarom nog eens met een nadrukkelijke reactie, maar nu gericht aan het adres van de verantwoordelijke minister, te komen.

6.2 Proefprocedures waterschapslasten

De waterschapslasten op bos- en natuurterreinen zijn niet in overeenstemming met de waterschapskundige voorzieningen en de inspanningen van de waterschappen ten behoeve van deze terreinen. Veelvuldige bezwaren tegen kostentoedelings- en omslagklassenverordeningen hebben niet geleid tot verbetering in dit opzicht, evenmin als bestuurlijk overleg tussen de terreinbeherende organisaties en de Unie van Waterschappen dat heeft gedaan.

Daarom heeft het bestuur van het Bosschap in het voorjaar van 1996 besloten tot bestuurlijke ondersteuning van eigenaren van bos en natuurterreinen bij het voeren van juridische procedures tegen de waterschapslasten.

De Commissie Waterschapsaangelegenheden van het Bosschap begeleidt deze proefprocedures.

Twee juristen zijn ingeschakeld om voor de desbetreffende eigenaren de procedures te voeren.

De kosten van één en ander worden volgens een bepaalde verdeelsleutel over de deelnemende organisaties verdeeld. Het Bosschap verzorgt daartoe de (financiële) administratie. In het voorjaar van 1997 heeft de Unie van Waterschappen van haar zijde een subwerkgroep van de werkgroep Waterschapsfinanciën ingesteld. Deze subwerkgroep coördineert en begeleidt de waterschappen bij de proefprocedures en bereidt de processtukken voor.

De proefprocedures en de stand van zaken in 1997:

- de Biesterije (een terrein in de cluster hooggelegen / droge gronden; in particuliere eigendom; gelegen in het Waterschap Regge & Dinkel). Deze procedure is in oktober 1996 gestart met het indienen van een pro-forma bezwaarschrift. In 1997 zijn de verschillende tussenliggende stappen in de procedure doorlopen tot en met het indienen van de conclusie van repliek in november 1997;
- Dwingelderveld (cluster hoog / nat; eigenaar Natuurmonumenten; Waterschap Meppelerdiep). Het pro-forma bezwaarschrift in deze procedure was reeds ingediend in oktober 1995. In juni 1997 kwam er een uitspraak over het bezwaarschrift en eind oktober 1997 heeft het waterschap haar verzoekschrift ingediend;
- Zuidlaardermeer (cluster laag / weinig belang bij de voorzieningen; eigendom Groninger Landschap; Waterschap Hunze en Aa).

In november 1996 is de proef 'benedenloop Drentse Aa' vervangen door het gebied Zuidlaardermeer. In oktober 1997 is besloten om deze proefprocedure vooralsnog in de wachtstand te zetten vanwege overlap met de principiële punten in de overige procedures. In deze procedure is een pro-forma bezwaarschrift ingediend, maar nog niet gemotiveerd.

- de polder Rohel (cluster laag / matig belang bij de voorzieningen; eigendom Staatsbosbeheer; Waterschap Lits & Lauwers). Reeds eind juli 1995 is in deze procedure het pro-forma bezwaarschrift ingediend. In april 1997 heeft het waterschap haar verzoekschrift ingediend en in juli 1997 volgde daarop de conclusie van repliek van Staatsbosbeheer. Op 16 september heeft het waterschap vervolgens haar conclusie van dupliek ingediend.

In het begin 1997 is het vooraf opgestelde budget voor het voeren van de proefprocedures ontoereikend gebleken. Daartoe is het Bosschapsbestuur in het voorjaar (17/4) akkoord gegaan met een verhoging van het budget. Een tweede verhoging van het budget is geaccordeerd in de Bosschapsbestuursvergadering van 4 december 1997.

6.3 Bestuurlijk overleg Unie van Waterschappen – terreinbeherende organisaties

Naast het begeleiden van de proefprocedures is de Commissie Waterschapsaangelegenheden ook verantwoordelijk voor de voorbereiding van de agenda voor het bestuurlijk overleg tussen de terreinbeherende organisaties en de Unie van Waterschappen. Dit overleg heeft plaatsgehad op 30 september 1997.

Naast de voortgang van de proefprocedures waren de volgende nota's onderwerp van gesprek: Vierde Nota Waterhuishouding, evaluatie van de Waterschapswet en het rapport Water Centraal. Tot slot is de mogelijkheid om te komen tot een standaard uitwisselings-formaat voor het uitwisselen van vastgoed-informatie tussen de waterschappen en de terreinbeheerders besproken. Dit zal in 1998 verder worden onderzocht.

6.4 Commissie onderzoek financieringsstelsel waterschappen

In maart 1997 heeft de Unie van Waterschappen de Commissie onderzoek financiering, de zogenaamde Commissie Togtema, ingesteld. Taak van deze commissie was om onderzoek te doen naar vereenvoudiging van de financiële en bestuurlijke structuur van het waterschap. De Bosschapscommissie Waterschapsaangelegenheden heeft eind augustus overleg gevoerd met de Commissie Togtema over de inhoud van haar advies. De Commissie Togtema zal begin 1998 haar eindadvies aan het bestuur van de Unie van Waterschappen aanbieden.

7. RUIMTELIJKE ORDENING EN GRONDGEBRUIK

7.1 Beleid en planvorming op nationaal niveau

7.1.1 Bosaanleg op landbouwgronden

Begin 1997 is een ex-ante evaluatie van bosaanleg op landbouwgronden in het Bosschapsbestuur besproken. De essentie van de evaluatie betreft het volgende. De voortgang van de bosaanleg op landbouwgronden blijft in 1997 achter bij de verwachtingen.

De hoogte van de grondprijzen heeft ertoe geleid dat alleen in de provincies Groningen en Drenthe bos wordt aangelegd. Voor bosaanleg is een herziening van het instrumentarium vereist en –met name in de Randstad- een forse subsidieverhoging.

7.1.2 Tweede fase herijking landinrichting

Het ministerie van LNV heeft in de eerste helft van 1997 voorstellen gedaan voor aanpassing en verbetering van landinrichting als instrument voor het realiseren van beleidsdoelen in de fysieke leefomgeving. Aanleiding hiervoor was een afgenomen waardering voor dit instrument als gevolg van traagheid, complexiteit en de weinige flexibiliteit. Het Bosschap heeft op uitnodiging van het ministerie van LNV deelgenomen aan het zogenaamde contactpersonenoverleg Herijking Landinrichting. De voorstellen voor modernisering hebben geleid tot de volgende reactie van het Bosschap:

- De voorstellen leiden tot het beperken van onder meer de planvormen, de inspraak en de stemmingen. Voorts wordt Gedeputeerde Staten het aangewezen orgaan geacht voor de vaststelling van het landinrichtingsplan. Het Bosschap stemt hiermee in, maar tekent hierbij aan dat het wenselijk is dat Provinciale Staten het landinrichtingsplan vaststelt, vanuit het oogpunt van rechtsbescherming en draagvlak.
- Voorgesteld wordt om korting en onderbedeling alleen te laten gelden voor gronden die bij de verkaveling zijn betrokken. Het Bosschap acht dit voorstel in de praktijk bezwaarlijk aangezien korting en onderbedeling in hoofdzaak worden bepaald door de grondclaim voor algemene doelen. De opzet uit het voorstel leidt ertoe dat een beperkt aantal grondgebruikers deze 'last' moeten dragen. Het Bosschap adviseert een andere oplossing te zoeken.
- Het feit dat geen langjarige financiële verplichtingen zullen worden aangegaan leidt wellicht tot het verminderd (of niet) halen van moeilijk te realiseren taakstellingen. Het Bosschap onderstreept daarom dat gehecht wordt aan een zakelijke heldere projectnota, waarin alle te realiseren doelen worden vastgelegd.
- Het voorgestelde instrumentarium is veelzijdig. Het Bosschap acht het van belang dat Gedeputeerde Staten vooral aangeeft welk landinrichtingsinstrument wordt ingezet, zodat de samenstelling en taak van de landinrichtingscommissie daarop afgesteld kan worden en actoren weten wat van hen wordt verwacht.

Het definitieve standpunt zal begin 1998 aan de Tweede Kamer worden aangeboden (rapport: "Herijking Landinrichting tweede fase").

7.1.3 Actualisering VINEX

Op 20 december 1996 heeft het Kabinet deel 1 (het ontwerp) van de Partiële Herziening van de Planologische Kernbeslissing Nationaal Ruimtelijk Beleid opgesteld met als doel te komen tot een actualisering van de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX). Het Bosschap heeft hierover in het voorjaar van 1997 een zienswijze ingediend, met in hoofdlijnen de volgende reactie.

Het Bosschap ondersteunt de aandacht die in het ontwerp wordt besteed aan het handhaven of vergroten van de leefbaarheid parallel aan de realisatie van het verstedelijkingsbeleid. Het Bosschap wijst erop dat bosaanleg een belangrijke bijdrage kan leveren aan de gewenste omgevingskwaliteit en betreurt het feit dat er in de Actualisering van de VINEX zo weinig aandacht wordt besteed aan bosaanleg. Een bosuitbreidingsconcept voor Nederland in de 21^e eeuw ontbreekt, terwijl zelfs de huidige realisatie van de Randstadgroenstructuur, maar ook die van nieuwe bossen ver achter blijft bij de oorspronkelijke beleidsvoornemens en de daaraan gekoppelde planning. Het Bosschap heeft daarom geadviseerd dat de

benodigde inspanningen voor realisatie van groenstructuren in het algemeen en bosuitbreiding in het bijzonder dienen te worden geïnventariseerd en alsnog moeten worden verwerkt in de Actualisering van de VINEX.

7.1.4 Ontwerp- Tracébesluit A4

Als vervolg op de trajectnota A4/A16 van begin 1995, heeft de Minister van Verkeer en Waterstaat in samenspraak met de Minister van VROM eind 1996 haar standpunt bekend gemaakt in het Ontwerp-Tracébesluit A4 Dinteloord – Bergen op Zoom (aanleg autosnelweg). In februari 1997 heeft het Bosschap op dit ontwerp gereageerd.

Het Bosschap spreekt de wens uit voor een tracé westelijk van Halsteren aangezien dit voor bos, natuur, landschap, milieu en recreatie de geringste negatieve invloed heeft. Er treedt een geringere doorsnijding op van bos-, natuur- of recreatiegebieden en de oppervlakte van deze gebieden neemt nauwelijks af. Ook ten aanzien van de aspecten barrièrewerking en geluidsdruk is het door het Bosschap gewenste alternatief het gunstigst. Het Bosschap heeft daartoe een alternatief tracévoorstel gedaan met de vraag dit te onderzoeken én bij de afweging te betrekken.

De ontwikkelingen op dit terrein zijn in het verslagjaar niet afgerond.

7.2 Beleid en planvorming op provinciaal niveau

7.2.1 Concept-nota Soortenbeheer Limburg

De provincie Limburg heeft in juni 1997 de concept-nota Soortenbeheer vastgesteld. Deze nota bevat het provinciale beleid voor het beheer van in het wild levende diersoorten en vormt daarmee het kader voor de uitvoering van de Jacht- en Vogelwet. Het opstellen van een faunaoverleg, bedoeld om met betrokken organisaties tot afstemming en informatie-uitwisseling te komen, is een van de actiepunten uit de nota. In de reactie van het Bosschap worden de uitgangspunten van de nota onderschreven. Het Bosschap heeft daarbij echter opgemerkt dat deelname aan het faunaoverleg niet beperkt zou moeten worden tot landbouwers, jagers en natuurbeschermingsorganisaties. Ook Staatsbosbeheer, gemeentelijke en particuliere boscijbezitters dienen in dit sector-brede overleg betrokken te worden. De definitieve nota wordt begin 1998 vastgesteld.

7.2.2 Ontwerp-Bosnota Limburg

In februari 1997 is de Ontwerp-Bosnota Limburg door de provincie vastgesteld. Het Bosschap heeft de provincie gecomplimenteerd met inhoud, structuur en leesbaarheid van de nota, die een gedegen kennis uitstraalt. Op onderdelen zijn door het Bosschap kanttekeningen geplaatst.

Economische en ecologische duurzaamheid

Het Bosschap vraagt meer aandacht voor zowel het aspect ecologische alsook de economische duurzaamheid van het bos. Instandhouding van bos in kwalitatieve zin en het onderkennen van de verschillende functies die bossen kunnen vervullen –op het gebied van waterzuivering, milieu, recreatie en woonomgeving- spelen een essentiële rol. Het Bosschap adviseert om in de nota meer aandacht te besteden aan de bedrijfseconomische resultaten van het belonen van deze functies.

Boswet

Het Bosschap benadrukt de noodzaak tot landelijke afstemming, via het IPO, met betrekking tot uitvoering van de Boswet. Tevens stelt het Bosschap dat de ontwerp-nota voorbij gaat aan de Boswet als instrument voor een kwalitatieve bescherming van het bos. Het voorstel luidt dan ook om een uitvoerige analyse te maken van alle mogelijkheden die uitvoering en handhaving van de Boswet biedt, de door de Boswet geboden instrumenten in de tekst op te nemen en nader in te gaan op de kwalitatieve bescherming door de Boswet. De ruimtelijke ordening speelt daarbij slechts een ondersteunende rol; bedrijfsvoering van multifunctionele bossen dient niet aan aanlegvergunningen te worden gebonden. Het streven naar meervoudige compensatie wordt door het Bosschap ondersteund.

Bosuitbreiding

De provincie Limburg streeft naar bosuitbreiding via de aanleg van landgoederen en buitenplaatsen en het bebossen van landbouwgronden. Het Bosschap

onderschrijft dit streven en merkt daarbij op dat de ontwikkeling van landgoederen en buitenplaatsen meer handen en voeten kan worden gegeven, onder meer door het aangeven van landgoederenzones in het streekplan. Ten aanzien van bosuitbreiding op landbouwgronden stelt het Bosschap voor om de mogelijkheid te bieden tot een provinciale bijdrage om de rijks gelden voor bosuitbreiding aan te vullen. Daarnaast wordt benadrukt dat het planologisch-juridisch onderscheid tussen tijdelijk en permanent bos duidelijk in de nota dient te worden opgenomen.

Financiering

De provincie verleent bijdragen aan boscijgenaren via de projecten Stimuleren Geïntegreerd Bosbeheer (GBB) en Samenwerking Kleine Particuliere Eigenaren, beide voor een periode van vier jaar. Het Bosschap meent dat deze perioden te kort zijn en adviseert om de bijdrage GBB voor ten minste tien jaar per eigenaar ter beschikking te stellen. De bijdrage voor samenwerking zou ook langer moeten duren en daarnaast zou de provincie in overleg moeten treden met de Rijksoverheid over verdere ontwikkeling en ondersteuning van samenwerkingsverbanden.

De Bosnota Limburg is in september 1997 definitief vastgesteld.

7.2.3 Bosbeleidsplan Noord-Brabant

In de afgelopen jaren is de provincie Noord-Brabant bezig geweest met het opstellen van een provinciaal bosbeleidsplan. Daartoe heeft de provincie in juni 1996 reeds een werkconferentie georganiseerd. De tweede werkconferentie over het provinciale bosbeleid vond plaats in februari 1997. Het Bosschap heeft, tijdens en naar aanleiding van deze conferenties, meerdere malen gereageerd op de inhoud van het plan.

Het streven naar een provinciaal bosbeleidsplan heeft in 1997 geleid tot een concept-beleidsvisie en stimuleringskader Brabantse bossen.

7.2.4 Concept-Beleidsvisie en Stimulerings- kader Brabantse bossen

Deze visie is de weergave van het provinciale bosbeleid van de provincie Noord-Brabant. Het stimuleringskader biedt mogelijkheden om invulling te geven aan het actieprogramma uit de beleidsvisie. Tijdens de inspraakrondes heeft het Bosschap, in september 1997 gereageerd op het concept-beleid.

Een algemene opmerking daarbij betrof het hoge abstractieniveau van het plan; de Brabantse vertaling van het rijksbeleid is niet op alle onderdelen even helder. Er zijn te weinig aanknopingspunten voor een specifiek op de Brabantse situatie toegesneden bosbeleid. Het Bosschap heeft daarom geadviseerd om de beleidsvisie op onderdelen meer toe te spitsen op de Brabantse situatie en daartoe de nodige gegevens te verzamelen. Tevens heeft het Bosschap opgemerkt dat de visie zich vooral concentreert op gemeentelijke en particuliere eigenaren. Daarom verzocht het Bosschap de visie te completeren met de betekenis van bossen voor het provinciaal bosbeleid, dat in beheer is van Staatsbosbeheer en de particuliere natuurbeschermingsorganisaties.

Ten aanzien van de invulling van de beleidsvisie heeft het Bosschap de volgende kanttekeningen geplaatst:

- afstemming van het natuurbeleid en het bosbeleid wat betreft de houtproductie ontbreekt in het bosbeleidsplan. Dit zou alsnog opgenomen moeten worden;
- de provincie staat een meer op natuurlijkheid en kleinschaligheid gericht natuurvolgend bosbeheer voor. Het Bosschap vraagt de provincie om zich nader te beraden over realisatie en stimulering van een hoger percentage inheemse boomsoorten;
- het Bosschap stemt van harte in met de initiatieven van de provincie om samenwerking tussen kleine boscijgenaren en bosuitbreiding in stadsregio's financieel te ondersteunen;
- de provincie is voornemens de vrijstelling van kapmelding te controleren via beheersplannen. Vanuit de overweging dat beheersplannen voor kleine bosbedrijven echter ondoelmatig en niet kosten-effectief worden beschouwd, stelt het Bosschap voor om controle op de vrijstelling te regelen via convenanten overeenkomstig het model van de provincie Gelderland;
- voor het beschermen van natuurlijke kwaliteiten denkt de provincie aan de mogelijkheid tot het opleggen van een kapverbod, volgend op een gemeentelijke toetsing op basis van een aanlegvergunningsprocedure. Vanuit

het streven naar eenheid van beleid verzoekt het Bosschap om toetsing van boswerkzaamheden in het kader van gemeentelijke aanlegvergunningstelsels te verbinden aan de provinciale afhandeling van kapmeldingen. Waar beide procedures doorlopen worden dient afhandeling gelijktijdig en geïnitieerd door alleen een kapmelding plaats te hebben.

Beleidsvisie en Stimuleringskader voor de Brabantse bossen zal begin 1998 door Provinciale Staten worden vastgesteld.

7.2.5 Regionaal Structuurplan Utrecht

Begin 1997 heeft de provincie Utrecht het ontwerp-Regionaal Structuurplan uitgebracht. Het Bosschap heeft op dit ontwerp gereageerd richting het Bestuur Regio Utrecht. Het Bosschap constateert dat het plan ambitieus is wat betreft de ontwikkeling van het economische vestigingsmilieu en de infrastructurele problematiek. De bijdrage van groen (in de stadsrandzone en het buitengebied) blijft hierbij echter onderbelicht.

Bosuitbreiding en nieuwe landgoederen

Het Bosschap adviseert tot de aanleg van 600 ha bos, bovenop de bosuitbreidingsdoelstelling uit het ontwerp (1030 ha), vanuit de overweging dat groen een positieve invloed heeft op de kwaliteit van wonen en werken. Dit voorstel resulteert tevens in instandhouding van de gemiddelde bosoppervlakte per inwoner. Het Bosschap doet daarnaast een voorstel voor nieuwe bosuitbreidingslokaties. De aanleg van nieuwe landgoederen als mogelijkheid om de aantrekkelijkheid van het woon- en werkklimaat te verhogen blijft in het plan onbesproken. Het Bosschap is van mening dat dit een belangrijke omissie is en stelt voor dat het Regionaal Structuur Plan ook mogelijkheden biedt voor de ontwikkeling van nieuwe landgoederen. In die lijn doet het Bosschap een voorstel voor de lokatie van enkele landgoederenzones.

7.2.6 Notitie: Nieuwe landgoederen en buitenplaatsen in Utrecht

Eind 1997 heeft het Bosschap gereageerd op de concept-notitie "Nieuwe landgoederen en buitenplaatsen in Utrecht".

Het Bosschap heeft onder andere geadviseerd om de werkingssfeer van de notitie te verruimen zodat aanleg van nieuwe landgoederen en buitenplaatsen ook mogelijk is in andere gebieden dan de stroomruggen in het westelijk deel van Utrecht. Tevens zouden de mogelijkheden voor de aanleg van buitenplaatsen, nu beperkt tot het stedelijk gebied en de randzone, verruimd moeten worden.

7.2.7. Streekplan Zeeland

In het voorjaar van 1997 maakte de provincie Zeeland haar ontwerp-streekplan bekend. Het Bosschap maakte van de gelegenheid gebruik om een zienswijze over dit ontwerp te schrijven. De belangrijkste opmerkingen betroffen:

Bosaanleg

De provincie Zeeland suggereert in het ontwerp-streekplan dat bosaanleg 'aanvullend aan de EHS' zou moeten plaats hebben. Het Bosschap tekent hiertegen bezwaar aan. De specificatie dat bosaanleg enkel aanvullend aan de EHS kan plaatshebben, leidt tot een ongewenste beperking van het instrument. De aanleg van bos in een stadsrand- of recreatiezone, of als bufferend groen rond industrieterreinen, zou dan minder goed mogelijk zijn. Het Bosschap acht bosaanleg in Zeeland wenselijk op elke plaats die daartoe in aanmerking komt, onafhankelijk van de EHS.

Nieuwe landgoederen

Het ontwerp-streekplan geeft omvang en lokatie van nieuwe landgoederen aan, evenals de wenselijkheid om bosuitbreiding te stimuleren via de aanleg van nieuwe landgoederen. Het Bosschap meent dat het ontwerp-streekplan te weinig aandacht heeft besteed aan de mogelijkheden en beperkingen die zich voordoen bij de aanleg van nieuwe landgoederen; de gewenste sturing en stimulering ontbreekt. Het Bosschap adviseert om het ontwikkelen van een provinciaal instrumentarium, ter stimulering van bosuitbreiding via nieuwe landgoederen, als actiepoint in het streekplan op te nemen.

Actief stimuleringsbeleid voor bosuitbreiding

Naast een provinciale bijdrage ter stimulering van bosuitbreiding acht het Bosschap het tevens van belang dat beheer van de bestaande bossen in Zeeland

financieel wordt ondersteund, om de functievervulling van het bos toe te snijden op de wensen van de provincie, bijvoorbeeld ten aanzien van recreatie. Het Bosschap adviseert daarom om de ontwikkeling van een provinciaal functiebeloningstelsel als actiepunt in het streekplan op te nemen.

7.3 Beleid en planvorming op gemeentelijk niveau

7.3.1. Algemeen

Systematisch wordt de Staatscourant nagetrokken op aankondigingen van gemeenten betreffende bestemmingsplanprocedures (zowel voorbereidingsbesluiten en ter visie leggen van ontwerp-bestemmingsplannen als goedkeuringen door Gedeputeerde Staten van vastgestelde bestemmingsplannen).

In vervolg op VINEX en aangespoord door Rijk en Provincie gaan vele gemeenten over tot volledige herziening van hun Bestemmingsplannen Buitengebied. Bovendien is de volgende tendens waar te nemen: de Raad van State beslist in toenemende mate dat gemeenten die bestemmingsplannen ouder dan zo'n tien jaar als uitgangspunt van hun ruimtelijke-ordenings-beleid blijven hanteren feitelijk een vorm van onbehoorlijk bestuur plegen.

Bij beroepszaken (o.a. over vrijstelling overeenkomstig art.19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening) tegen dergelijke gemeentes beslist de Raad van State steeds meer in het nadeel van die gemeenten.

Vele, gelijktijdig lopende, bestemmingsplanprocedures zijn hiervan het gevolg.

In 1997 gaf dat voor het Bosschap veelvuldig aanleiding om met diverse gemeenten contact op te nemen.

Het door het Bosschap reageren op **voorbereidingsbesluiten** is een methode om - vroegtijdig en voorzover niet aanwezig - een ingang ter plaatse te verkrijgen.

Van daaruit is het mogelijk zicht te verkrijgen op lopende ontwikkelingen die bepalend zijn voor de herziening van bestemmingsplannen. Een dergelijke ingang is tevens nodig om via formele en informele contacten invloed te kunnen uitoefenen.

Vorbereidingsbesluiten waarop het Bosschap meer dan uitsluitend informatief reageerde werden genomen door 14 gemeenten (in chronologische volgorde): Oss, Doorn, Laarbeek, Susteren, Maarn, Made, Cuijk, Haren, Vlagtwedde, Bemmelen, Landerd, Arnhem, Oisterwijk en Blaricum.

Bij de beoordeling van (voor-)ontwerp-bestemmingsplannen wordt in ieder geval getoetst op:

- de aanduidingen/bestemmingen voor bos: "Bos" (in het algemeen) en "Bos met accent natuur" (in bijzondere, nader afgebakende, gevallen).
- de aanwezigheid en de inhoud van aanlegvergunningstelsels. Deze behoren de bosbedrijfsvoering niet negatief te beïnvloeden.
- bouwvoorschriften: zijn eenvoudige voorzieningen/bouwwerken ten behoeve van beheer/onderhoud/functievervulling (o.a. bedrijfsschuur, hoogzit, brandtoren) mogelijk?
- bestaan er planologische mogelijkheden voor bosaanleg en bosuitbreiding?

Voorontwerp-bestemmingsplannen bezitten geen formele status. Zij bieden de inhoud van het uiteindelijke bestemmingsplan als concept aan, als basis voor overleg met betrokken partijen. Het Bosschap heeft gereageerd op 6 voorontwerpen van bestemmingsplannen, in chronologische volgorde: Wychen, Groesbeek, Hilvarenbeek, Landerd, Oss en Veendam.

Ook de zogenaamde paraplunota kent geen formele status. Een paraplunota wordt door meerdere gemeenten samen opgesteld als gemeenschappelijk uitgangspunt voor het opstellen van de afzonderlijke bestemmingsplannen buitengebied van de betrokken gemeenten. Begin 1997 heeft het Bosschap gereageerd op de concept-paraplunota voor het buitengebied van de gemeenten Bergh, Doetinchem, Gendringen en Wehl.

Bij vijf ontwerp-bestemmingsplannen gaf de inhoud ervan aanleiding om te reageren. Het Bosschap diende in deze gevallen een **zienswijze** in. In chronologische volgorde was dat het geval bij de bestemmingsplannen buitengebied van de gemeenten: Voorst, Loon op Zand, Vlagtwedde, Rolde en Putten.

Wanneer bij ontwerp-bestemmingsplannen niet of onvoldoende wordt gereageerd op de ingediende zienswijze, bestaat de mogelijkheid om **bedenkingen** in te dienen bij Gedeputeerde Staten van de desbetreffende provincie. In het verslagjaar heeft het Bosschap geen gebruik gemaakt van deze vorm van inspraak.

7.3.2 Bosschapsnotitie over de bestemming 'bos'

In gemeentelijke bestemmingsplannen krijgt (multifunctioneel) bos regelmatig een andere bestemming dan de bosbestemming. Dit kan gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering van boseigenaren, mede vanwege het bijbehorend aanlegvergunningstelsel. De problematiek van de aanlegvergunningen en de consequenties voor de bosbedrijfsvoering is aan de orde gesteld in de Bosschapsnotitie: "Andere bestemmingen dan 'bos': enkele consequenties".

Het Bosschap concludeert dat bos bij voorkeur als "bos" dient te worden bestemd. Bij specifieke waarden kan aan de bestemming "bos" een specifiek accent worden gekoppeld, met een daarop afgestemd aanlegvergunningstelsel.

8. DUURZAAM BOSBEHEER EN CERTIFICERING

Begin 1997 is het Bosschap door de Forest Stewardship Council (FSC) uitgenodigd deel te nemen aan de landentafel voor Nederland, waar in consensus wordt bepaald welke de criteria en condities zijn die door een certificeerder zullen worden gehanteerd bij het certificeren van bosbedrijven.

Het Bosschap is op die uitnodiging ingegaan; bij het overleg zijn via het Bosschap betrokken de diverse eigenaarscategorieën, de AVIH en de werknemersorganisaties.

Ten aanzien van de door LNV ontwikkelde code duurzaam bosbeheer constateerde het Bosschap, dat deze nog teveel dienstbaar is aan het "Tropendebat" en te weinig is gericht op de situatie in Europa en vervolgens in Nederland.

Verder bleek uit de code niet welke de opvatting van de rijksoverheid is over wat onder duurzaam bosbeheer moet worden verstaan.

Voortbouwend op de door LNV ontwikkelde code duurzaam bosbeheer is in het rapport "Houtcertificering en Duurzaam Bosbeheer" het regeringsstandpunt inzake houtcertificering en duurzaam bosbeheer vastgelegd. Het regeringsstandpunt omvat het beleid ten aanzien van:

- minimum-eisen waaraan een keurmerk voor hout uit duurzaam beheerde bossen zou moeten voldoen;
- beleid ten aanzien van het duurzaam bosbeheer in het licht van de door Nederland ondertekende internationale verdragen.

In hoofdlijnen komt het commentaar van het Bosschap op het regeringsstandpunt op het volgende neer.

- In het regeringsstandpunt wordt voorbijgegaan aan het feit, dat duurzaam beheer van het bos op beheerseenheidsniveau tot nu toe altijd werd geregeld via wet- en regelgeving.
Voorstel is dan ook, dat duurzaam bosbeheer ook op beheerseenheidsniveau via wet- en regelgeving wordt geëffectueerd, ook al zou dat leiden tot aanscherping van wet- en regelgeving. Houtproductie en houtoogst zullen echter niet onoverkomelijk mogen worden belemmerd.
- De positie van kleine beseigenaren vraagt internationaal en nationaal om een nadere uitwerking. Het gaat daarbij niet alleen om kosteneffectiviteit maar ook om de vraag wat de relevantie is voor kleinere bosbedrijven.
- Het "label land van herkomst" wordt in het regeringsstandpunt ondergewaardeerd; het heeft in andere landen sterk de aandacht en zo'n optie zou voor Nederland ook moeten worden verkend.
- Duurzaam bosbeheer is een maatschappelijke noodzaak en een vitaal onderdeel van het milieubeleid. Eenheid in opvattingen en in uitvoering ervan op Europees niveau is noodzakelijk, gelet op de kwaliteit van natuur en milieu, maar ook gelet op handelsverhoudingen en concurrentie op de houtmarkt.

In het overleg met de Minister van LNV begin september 1997 is het commentaar van het Bosschap nader toegelicht.

9. BELASTINGEN

9.1 Evaluatie Wet belastingen op milieugrondslag

Op grond van de Wet belastingen op milieugrondslag wordt onder andere belasting geheven op het gebruik van grondwater. In het kader van de evaluatie van genoemde wet heeft de provincie Gelderland bij het ministerie van Financiën verzocht te bevorderen, dat een deel van deze belastingopbrengsten ten goede komt aan de instandhouding van bos- en natuurterreinen.

In aansluiting daarop heeft het Bosschap bij het ministerie van Financiën kenbaar gemaakt van oordeel te zijn, dat een deel van de grondwaterbelastingopbrengsten aan de eigenaren/beheerders van bossen en natuurterreinen zou moeten worden doorgesluisd als vergoeding die mede is gericht op productie en beheer van schoon grondwater.

Naar aanleiding van de opvattingen van het Bosschap en de provincie Gelderland is overleg geweest met de ministeries van Financiën, LNV en VROM. Duidelijk is geworden dat formeel de opbrengsten uit belastingheffingen door het Rijk slechts ten goede kunnen komen aan de algemene middelen. Er is slechts één mogelijkheid om een deel van de belastingheffing op grondwateronttrekking ten goede te laten komen aan boscijgenaren, namelijk wanneer deze heffing wordt gezien als instrument voor strategisch grondwaterbeheer. En dat is een bestuurlijke taak welke bij de provincies ligt. Dat vergt overigens een wijziging van de grondwaterwet.

Daarvoor zal in het kader van de evaluatie van de wet aandacht worden gevraagd.

9.2 Vergroening fiscale stelsel

Het Bosschap heeft bij het ministerie van Financiën aandacht gevraagd voor enkele fiscale faciliteiten in het kader van de optieregeling voor de bosbouw (fiscale oudedagsreserve, zelfstandigenaftrek, meewerkaftek en bestemmingswijzigingsverlies), de Wet op de vermogensbelasting (vrijstelling onderhouds- en verbeteringsreserve) en de Wet op de vennootschapsbelasting (uitvoering agrarisch beheer in eigen exploitatie op landgoed).

Op een aantal punten bleken de gevraagde faciliteiten te passen binnen het toepassingskader van de huidige wet- en regelgeving. Met name voor wat betreft de vrijstelling van onderhouds- en verbeteringsreserve is dat echter niet het geval: deze is dus niet vrijgesteld van vermogensbelasting.

Via de Belastingcommissie van het Bosschap is dit punt nog eens bij Financiën aangekaart. Door het ministerie is toegezegd dit aspect te zijner tijd bij de evaluatie van de Natuurschoonwet te zullen meenemen.

10. ONDERZOEK EN ONDERWIJS

10.1 Onderzoek

(bron: jaarverslag
1997 IBN-DLO)

In 1997 is het Nationaal Bosbegrazingsonderzoek door het IBN-DLO – gestart in 1997 – afgesloten. Het onderzoek had tot doel inzicht te krijgen in de wijze waarop grote hoefdieren kunnen worden ingezet bij de instandhouding en verdere ontwikkeling van een gevarieerd boslandschap. De resultaten zijn neergelegd in het boek "Hoefdieren in het boslandschap".

Daarnaast is er een begrazingsmodel, waarmee de consequenties van bepaalde beheerskeuzes betreffende inzet en beheer van hoefdieren in boslandschappen voor de bosverjonging en bosdynamiek inzichtelijk kunnen worden gemaakt.

Ook is aandacht besteed aan de ruimtelijke invloeden van begrazing door hoefdieren (variatie in vegetatiesamenstelling, dynamiek open plekken).

In 1997 verscheen het Handboek "Natuurontwikkeling". Het boek is vooral op de praktijk gericht, maar bevat daarnaast ook veel achtergrond-informatie. In het handboek worden de diverse levensgemeenschappen met hun eigenschappen en ontwikkelingsmogelijkheden besproken. Ook het (nagenoeg) gesloten bosland-schap heeft daarin zijn plaats.

Beschikbaarheid van uitgangsmateriaal van goede genetische kwaliteit is van groot belang voor duurzaamheid en functieervulling van het bos. Daarbij is een actuele Rassenlijst van bomen onmisbaar. Uitbreiding van de huidige Rassenlijst is noodzakelijk.

Onderzoek wordt gedaan naar het mogelijk voorkomen van waardevolle herkomsten in aangrenzende gebieden in het buitenland van een achttal inheemse loofboomsoorten.

De Rassenlijst zal met de resultaten van dat onderzoek worden aangevuld.

10.2 Onderwijs

Op niveau III (Zelfstandig Beroepsbeoefenaar: voorman, vakkraft bosbouw) bestaat de opleiding "Groot Groen". Deze opleiding kent twee inkleuringen, namelijk "groenvoorziening" en "bos- en natuurbeheer". Zowel in de bosbouwsector als in de hovenierssector is men van oordeel, dat deze opleiding te weinig herkenbaar is voor de beroepspraktijk; de waarde van het diploma is niet duidelijk voor bedrijven/werkgevers in de desbetreffende sectoren. Het diploma past niet of onvoldoende bij het beroepsprofiel van mensen die in die sectoren werken.

In 1997 zijn door de desbetreffende sectoren via de Landelijk Organisatie Beroepsopleidingen Agrarische Sectoren (LOBAS) voorstellen ontwikkeld voor wijziging van deze opleiding en opnemng ervan in het Overzicht van Diploma's en Certificaten 1998 van het ministerie van LNV.

Door LNV is het voorstel tot wijziging niet overgenomen. Nader overleg tussen LOBAS en LNV zou uiteindelijk leiden tot toestemming van LNV om via subtitels aan het diploma, op basis van door het bedrijfsleven aan te geven specifieke certificaten, de gewenste herkenbaarheid voor de desbetreffende sectoren te geven.

11. FINANCIËEL OVERZICHT

Rekening van baten en lasten 1997

Baten

Heffingen	1.370.124.06
Diensten aan derden	52.250.--
Overige baten	77.003.75
Totaal baten	1.499.377.81

Lasten

Vergaderkosten en vergoeding voorzitter	63.965.04
Personeelsuitgaven en reis- en verblijfkosten	1.455.139.64
Huisvestings- en bureaunkosten	308.410.79
Diensten door derden	12.925.--

Subsidies en bijdragen:

1. Boomfeestdag	2.500.--
2. S.E.R.	2.624.--
3. Stichting Bos en Hout	37.500.--
4. De Landeigenaar	1.000.--
5. Perscentrum Nieuwspoor	100.--
6. Instituut voor Natuurbeschermingseducatie	100.--
7. Landbouw-Economisch Instituut	30.000.--
8. Nederlands Bosbouw Tijdschrift	1.000.--
9. Stichting B.O.S.	1.000.--
10. Houtoogststatistiek	9.000.--
11. Bedrijfsvergelijking	10.000.--
12. ProBos	20.000.--
13. Bijdragen Projecten	8.350.--
	123.174.--

Bijdragen aan bijzondere diensten:

1.. Arbeidsomstandigheden Bosbouw	25.000.--
2. Zaad- en plantsoenvoorziening	11.250.--
3. Sociale aangelegenheden	2.500.--
4. Bosbouwmanifestatie	40.000.--
5. ProBos	13.500.--

Overige lasten	92.250.--
	1.514.52

Totaal lasten	2.057.378.99

Balans per 31 december 1997

omschrijving		omschrijving	
A K T I V A		P A S S I V A	
Inventaris	5.800.--	Algemene reserve	873.201.43
Diverse vorderingen en vooruitbetaalde posten	424.746.26	Reserve onderhoud gebouw	14.577.83
Effecten (belegde reserve)	49.860.--	Diverse schulden en nog te betalen posten	167.987.75
Geldmiddelen	1.398.585.97	Saldi diensten:	
		S.T.I.V.O.S.	71.639.80
		Toeslag pensioenen	332.003.28
		Sociale aangelegenheden	36.525.90
		Informatica bosbouwsector	110.995.42
		Bosbouwmanifestatie	53.533.19
		Controle Bosbouwambachtondernemingen	218.527.63
	<u>1.878.992.23</u>		<u>1.878.992.23</u>

Accountantsverklaring

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 1997 en van het resultaat over 1997 in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

Ter voldoening aan artikel 22 van de verordening financiën bedrijfslichamen van de Sociaal-Economische Raad merken wij het volgende op:

1. Wij kunnen ons verenigen met de door het secretariaat van het Boschap opgestelde rekening en de daarbij behorende stukken, met inbegrip van de in de nota van verantwoording gegeven toelichtingen en specificaties.
2. Onze controle heeft tevens de wetmatigheid en de rubricering van de baten en lasten omvat. Met betrekking tot de wetmatigheid noemen wij de heffingsverordeningen, salarisverordening en de pensioenverordening.

's-Gravenhage, 12 juni 1998

Moret Ernst & Young Accountants

**12. SAMENSTELLING BESTUUR, AFDELINGEN EN
COMMISSIES BOSSCHAP PER 31 DECEMBER 1997**

Bestuur per 31 december 1997

voorzitter : mr. P.J.J.M. Mangelmans
vice-voorzitters: drs. O.O. Gorter en J.P.W. v.d. Horst

Benoemd door de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren

leden
mr. C.N. de Boer
drs. O.O. Gorter
A. Meijer

plaatsvervangende leden
drs. F.R.M. Naber
mr. C.A.F. d'Ansembourg
J.A.M. Vos

Benoemd door de Algemene Vereniging van Inlands Hout

lid
ing. C. Boon

plaatsvervangend lid
H.J.E. van Beuningen

Benoemd door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

lid
mr. M. Brabers

plaatsvervangend lid
drs. N. van Heijst

Benoemd door de Voedingsbond FNV

leden
S. Binda
J.P.W. v.d. Horst
G. Nienkemper
F.J.B. Zwemmer

plaatsvervangend lid
W.B.M. Banning
G. Schaap
A.O. Nigten
R.A.M. Bouvy

Benoemd door de CNV Industrie- en Voedingsbond

lid
W. Kruithof

plaatsvervangend lid
C. Klaassen

secretaris : R.M.W.J. Nas
adjunct-secretaris: ir. A.H. Bouma

Hoofdafdeling Sociale Zaken per 31 december 1997

voorzitter: ing. F.J. Dillingh

leden

W.B.M. Banning
ing. H. Blaauw
J.P.W. v.d. Horst
W. Kruithof
ing. A.A.J.M. Leenaars
ir. A.H. graaf Schimmelpenninck
H. Wegman
A.M. Wiezer

secretaris: ir. A.H. Bouma

plaatsvervangende leden

S. Binda

F.J.B. Zwemmer
drs. G. Bosma
ing. P. Swager
jhr.mr. H.W.L. de Beaufort

ing. J. Baan

Afdeling Bosbouwambachten per 31 december 1997

voorzitter: ing. C. Boon

leden

W.B.M. Banning
S. Binda
T. Graafland
C.J.M. Janssen
W. Kruithof
G. Nienkemper
R.E. Ras
A.J.M. Stikvoort
ing. P.B. Stouten
ing. G.J. Verhoef
F.J.B. Zwemmer

secretaris: ir. A.H. Bouma

Geschillencommissie Erkenningsregeling Bosaannemers per 31 december 1997

voorzitter: mr. L.E. Kalf

leden

ir. J. Lub (namens opdrachtgevers)
ing. P. Swager (namens bosaannemers)

secretaris: ir. A.H. Bouma

Belastingcommissie per 31 december 1997

voorzitter: mr. O.W.A. Baron van Verschuer

leden

ir. A.J.J. Bakker
jhr.mr. L.H.N.F. Bosch Ridder van Rosenthal
mr. H.R. Behrens
ir. H.J.L. Custers
prof.mr. Ch.P.A. Geppaart
mr.ing. J.A. Jansens van Gellicum
mr. A.C. Nysingh
Ch. Piket
drs. J.J. Urselmann
F.H. de Vries

secretaris: ir. A.H. Bouma

Commissie Arbeidsomstandigheden per 31 december 1997

voorzitter: F.J.B. Zwemmer

leden

G.W. Bruins
drs. W.H. Brunsveld
F.Th.J. Hoksbergen
A. Kerssies
W. Kruithof
ing. J. van Rhenen
E. van Zandvoord

secretaris: ir. A.H. Bouma

Bezwaarschriftencommissie per 31 december 1997

voorzitter: jhr.mr. L.H.J.M. van Asch van Wijck

leden:

J. van der Krol
A.J.G. Meijer
F.J.B. Zwemmer

secretaris: ir. A.H. Bouma

Commissie Schadelijke Bosinsecten per 31 december 1997

voorzitter: R.M.W.J. Nas

leden

ing. G. Kuipers
L. Moraal
ir. G. van Tol
mr. J.N. Vader

secretaris: ir. A.H. Bouma

Commissie voor de Zaad- en Plantsoenvoorziening per 31 december 1997

leden

ir. S.M.G. de Vries (voorzitter)
ing. G.T.M. Grimberg
ing. T. Keizers
P. de Labie
L.N.M. van Os
R. Pleijter
ir. J.E.M. van Ruiten

secretaris: R.M.W.J. Nas

plaatsvervangende leden

ing. K.G. Kranenburg

J.A.A.M. Domen

J. Vink

J. Zondervan

Onderwijscommissie per 31 december 1997

voorzitter: drs. C.R.J. Essens

leden

I. Borkent
A. Kerssies
ing. G.E. Koopmans
L. Treep

adviserende leden

ing. H.W.F. Bruggink
M. Hontelez
ing. J. van Rhenen

secretaris: ir. A.H. Bouma

OVERZICHT VAN BOSBEDRIJVEN PER EIGENAARSCATEGORIE VERDEELD NAAR GROOTTEKLASSE
 ULTIMO 1997

soort eigenaar	klasse 5-25		Klasse 26-50		Klasse 51-100		klasse 101-250		klasse 251-500		klasse 501-1000		klasse 1001		totaal	
	aantal eig.	aantal ha	aantal eig.	aantal ha	aantal eig.	aantal ha	aantal eig.	aantal ha	aantal eig.	aantal ha	aantal eig.	aantal ha	aantal eig.	aantal ha	eigenaren	hectaren
Particulieren	933	10615	166	5993	118	8229	59	8778	24	7981	8	4636	3	5082	1311	51314
Gemeenten	122	1603	50	1796	51	3558	55	8938	27	9367	15	9684	6	8866	326	43812
Provincies	2	32	2	97	2	155	4	657	1	251	1	550	-	-	12	1742
Staatsbosbeheer	7	94	8	325	6	499	16	2941	18	6112	44	32637	24	38928	123	81536
Rijk (overig)	4	46	-	-	1	63	-	-	-	-	-	-	5	20173	10	20282
Waterschappen	8	116	3	144	4	285	2	344	-	-	-	-	-	-	17	889
Prov. landschappen	1	17	-	-	2	176	2	338	-	-	1	922	7	17971	13	19424
Stichtingen en Verenigingen	86	1098	30	1123	16	1120	11	1726	2	720	3	2029	2	2715	150	10531
Natuurmonumenten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	25534	1	25534
Recreatieschappen	6	82	6	207	6	444	4	791	-	-	-	-	-	-	22	1524
Waterleidingmij	3	55	2	86	2	152	4	641	1	386	1	581	1	1603	14	3504
totaal	1172	13758	267	9771	208	14681	157	25154	73	24817	73	51039	49	120872	1999	260092

COLOFON

Bosschap

Laan van Beek en Royen 1a

Postbus 769

3700 AT ZEIST

telefoon : 030 – 69 30 130
fax : 030 – 69 33 621
E-mail : algemeen@bosschap.nl

druk : De Zuid, Den Haag

